

Mgr. Alena Marková

„Bělorusizační epizoda“ v procesu formování běloruského národa

Disertační práce

Posudek

Disertační práce Aleny Markové se zabývá velmi zajímavým tématem, běloruským národním hnutím – bělorusizací pod komunistickou taktovkou ve dvacátých letech minulého století. Téma je o to záslušnější, že některé naše práce o moderních dějinách Běloruska se o této zvláštní etapě vůbec nezmiňují, takže autorka vykonala svým výzkumem opravdu výjimečnou práci. Pochválit lze i metodologický přístup a postup, studium v běloruských archivech, široký záběr literatury a hluboký ponor do tehdejších diskusí.

Lze ovšem vyslovit myšlenku, že v práci je poněkud nezřetelně vysloven autorčin názor, jak je možné, že tato fáze v sovětském Rusku vůbec mohla proběhnout. Tvrzení, že tomu tak bylo proto, aby s pomocí této aktivity byla stabilizována komunistická vláda v zemi, je velmi nepravděpodobné. Totéž je možné říci o myšlence, že podpora běloruského národního hnutí měla podpořit pozitivní image komunistického Ruska, nebo že šlo o získání běloruské inteligence pro sovětský komunistický režim. Možná, že všechno hrálo svou roli, ale nejpravděpodobnější východisko k vysvětlení autorka neuvádí. Komunistické elitě v této době šlo stále ještě o proniknutí na Západ (platila Leninova teze, že bez Německa nemá komunismus v Rusku šanci) a politika podpory národního hnutí měla přesvědčit Evropu (jmenovitě vybrané země) o pozitivní činnosti komunistické vlády a o možné užití spolupráci, jež měla být začátkem konečného „pochodu“ Evropou. Je to doba, kdy jsou také do Sovětského svazu lákáni příslušníci dělnické třídy evropských národů (i Američané, odcházeli i Češi), aby pomohli vytvořit údajně novou a funkční společnost. Autorka poněkud opomenula diskuse o vzniku Sovětského svazu a o národnostní otázce (na stránkách tehdejšího stranického tisku), Stalinův návrh autonomizace (vstupu jednotlivých etnik do ruské federace), Leninovu radikální změnu celého připravovaného projektu, včetně vytvoření Svazu sovětských socialistických republik 1922. Myšlenky, vyslovené v té době přežívaly po celá dvacátá léta a komunistická elita měla jiné starosti. Jakmile Stalin upevnil svou moc, tuto „nacionální“ etapu razantně ukončil.

A to je druhý problém, na který autorku upozorňuji, totiž zda nebylo možné na základě archivního studia sondovat více interní zápasy běloruské společnosti. Komunistický nástup

k moci a prosazení komunistické vlády nebyl bezproblémový proces, jistě vznikaly opoziční skupiny a ve dvacátých letech určitě i odbojové skupiny, na křídlech kolektivizace se koncem dvacátých let blížila druhá občanská válka. Autorka píše jen v prorežimním smyslu o návratu části emigrantů, také otázka represí (většina aktivních realizátorů bělorusizační etapy přišla ve třicátých letech o život) je stranou její pozornosti.

Klady práce v mnoha ohledech převažují eventuální nedostatky, chyb (spíše nedorozumění) je velmi málo. Např. občanská válka v Bělorusku neskončila v roce 1920, autorka mění tradiční (zavedené) názvy, např. Stalinův článek Rok velikého přelomu na Rok velikého zlomu, nebo Stručný kurz dějin VKS (b) na Krátký kurz historie VKS(b) B (?) apod. Vhodné by bylo dodat, že jmenovaný Knorin pracoval na první verzi Stručného kurzu, která nebyla Stalinem schválena (a Knorin skončil na popravišti), knihu připravila do tisku se souhlasem Stalinovým až skupina v čele s Pospělovem. Výborné jsou krátké biografie, škoda, že v práci není jmenný rejstřík. Mapy na s. 135 (velmi užitečné) nejsou dobře čitelné.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji známku výborně.

Pardubice 13. 6. 2011

doc. PhDr. Václav Veber

ÚHV na FF Univerzity Pardubice